

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

W opracowaniach poświęconych fundamentom cywilizacji europejskiej istotną rolę przywiązuje się do procesu wyodrębnienia dwu kompleksów kulturowych we wczesnym neolicie: kompleksu bałkańsko-dunajskiego oraz zachodniośroziemnomorskiego. Celem niniejszego projektu jest wyjaśnienie jakie zmiany kulturowe, gospodarcze i społeczne zachodzą na południowych i zachodnich Bałkanach w VIII-VII tysiącleciu p.n.e., prowadząc do podziału wczesnego neolitu na wspomniane wyżej dwa kompleksy kulturowe. Dotychczasowe badania skupiały się przede wszystkim na rejestrowaniu zróżnicowania ceramiki: malowanej i rytej na środkowo-wschodnich Bałkanach oraz *impresso-cardium* na Bałkanach zachodnich. W niniejszym projekcie nacisk będzie położony na badania nad technologiami produkcji narzędzi, pochodzeniem i cyrkulacją surowców kamiennych jako wyrazu z jednej strony lokalnych tradycji kulturowych, z drugiej kontaktów interregionalnych. Artefakty kamienne jako wspólny element kultury autochtonicznych, pre-neolitycznych łowców i zbieraczy oraz allochtonicznych rolników i hodowców posiadają istotne znaczenie dla wyjaśnienia kontrowersji pomiędzy hipotezami o lokalnym rozwoju lub migracji ludności neolitycznej do Europy. Proponowany projekt jest kontynuacją polskich badań nad drogami i modelami neolityzacji Europy. W zakresie relacji pomiędzy strefą zachodniobałkańską a środkowobałkańską wymienić należy pionierską publikację sekwencji stratygraficznej z Jaskini Odmut w Czarnogórze (J.K.Kozłowski, S.K.Kozłowski, I.Radovanović 1994), gdzie występowały warstwy mezolityczne i neolityczne z ceramiką malowaną i *impresso-cardium*. Także tej problematyki dotyczyły opracowania stanowiska Sidari na Wyspie Korfu (sekwencja mezolit, ceramika *impresso-cardium* – M.Kaczanowska, J.K.Kozłowski 2014a) oraz stanowiska Mavropigi (G.Karamitrou-Mentessidi, N. Efstratiou, M. Kaczanowska, J. K. Kozłowski 2015) w Macedonii greckiej, gdzie współwystępowała ceramika malowana z ceramiką *impresso-cardium*. Ostatnio na terenie Chorwacji, Albanii oraz Macedonii (FYROM) odkryto szereg nowych stanowisk wskazujących na zróżnicowanie wczesnego neolitu Bałkanów zachodnich i środkowych. Stanowiska te będą wykorzystywane dla realizacji projektu. Obok studiów nad materiałami archeologicznymi ze stanowisk wczesnego neolitu, realizowanych wspólnie z badaczami z wymienionych wyżej krajów, projektowane są także prospekcje terenowe w rejonie najważniejszych złóż surowców kamiennych, przede wszystkim skał krzemionkowych. Identyfikacja surowców z odkrywek i pracowni oraz z osad (zarówno mezolitycznych jak i neolitycznych) będzie prowadzona metodami geochemicznymi, mineralogiczno-petrograficznymi i paleontologicznymi.